

Таран І. М.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри методики музичного
виховання та диригування

Навчально-наукового інституту мистецтв
ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет
імені В. Стефаника»

Вадаська Т.С.,

студентка II курсу ОР магістр

Навчально-наукового інституту мистецтв
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені В. Стефаника»

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО

У статті розглядаються основні проблеми інноваційних прийомів для вивчення фортепіанних творів. Здійснюється аналіз інтерактивних форм та методів викладання гри на фортепіано. За результатами дослідження доведено, що при застосуванні інноваційних методів навчання рівень засвоєння навчального матеріалу значно зростає.

Ключові слова: музика, фортепіано, інноваційні прийоми, інтерактивні методи.

Taran I. M

Candidate of Pedagogical Sciences, Docent,
Docent of the Department of Music
Education and Conducting Methods of
Educational and Scientific Institute of Arts
of the State Higher Educational Institution

«Vasyl Stefanyk Precarpathian National University»

Vadaska T. S.

II-st year student of master degree of Educational and Scientific Institute of Arts of the State Higher Educational Institution «Vasyl Stefanyk Precarpathian National University»

THE USE OF INNOVATIVE METHODS OF STUDYING ON THE PIANO LESSONS

The article deals with the main problems of innovative techniques in the study of piano works. The analysis of interactive forms and methods of teaching piano is made. The results of the research proved that the use of innovative methods of studying the level of learning of the educational material is significantly increasing.

Key words: music, piano, innovative techniques, interactive methods.

Постановка проблеми. Новітні технології розвиваються настільки активно, що буквально кожного дня з'являються новинки, які ще вчора здавалися недоступними. Тому основне завдання сучасного викладача по класу фортепіано – постійно слідкувати за появою нових форм та методів навчання, ефективних технологій і засобів для максимальної стимуляції творчої активності учнів-піаністів.

Сучасна музична педагогіка, що стрімко розвивається, пропонує безліч цікавих варіантів інноваційного навчання, серед яких дослідники виділяють декілька найбільш перспективних напрямків. Це інтерактивні форми та методи навчання, інноваційні технології у розвитку творчих здібностей учнів-піаністів, застосування найновіших технічних засобів навчання та комп'ютерних програм, покликаних допомогти у засвоєнні теоретичного та практичного матеріалу.

Інноваційні методи навчання з успіхом можуть застосовуватися на уроках гри на фортепіано. Попри те, що не всі вони однаково добре підійдуть, існує чимало методів та форм, що дозволяють максимально урізноманітнити процес навчання гри на фортепіано, зробити його більш цікавим та доступним.

Серед переваг інтерактивних методів навчання – сприяння зростанню самостійності учнів-піаністів, їх творчої ініціативи, вміння креативно мислити. Також інтерактивні методи навчання передбачають залучення до активної пошукової роботи замість нудного механічного повторення, адже процес навчання гри на фортепіано передбачає оволодіння певними навиками, прийомами, вимагає великих зусиль, часу, терпіння. Якщо педагог на кожному занятті використовує ті самі форми та методи, учень з часом втрачає інтерес до навчання. Застосування інноваційних методів навчання дозволяє педагогові зробити сам процес навчання гри на фортепіано більш захопливим, цікавим, самостійним, творчим тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема застосування інноваційних методів навчання знаходиться у центрі уваги провідних музикантів, педагогів та науковців (Г.Беленька, Е.Василенко, Т.Гризоглазова, Г.Заровська, О.Пантюк, Л.Поліщук, О.Пометун, А.Щиголева та інші). Разом з тим недостатньо дослідженим залишається питання використання інновацій та комп'ютерних технологій саме на уроках гри на фортепіано, оскільки вони є специфічними та передбачають наявність в учнів не лише загальних знань, але й особливих природних здібностей. Також процес навчання гри на фортепіано не передбачає колективних чи групових форм проведення заняття, що ставить перед викладачем додаткові вимоги щодо вибору форм та методів навчання. Виходячи з цього, сучасні методичні опрацювання доводять необхідність та систематизацію нових теоретичних та практичних розробок у цій галузі, що на сьогоднішній день є надзвичайно актуальною.

Мета статті. Мета статті полягає у визначенні інноваційних форм та методів навчання та обґрунтуванні можливості застосування сучасних технологій у викладанні гри на фортепіано.

Виклад основного матеріалу. У наш стрімкий час, коли темп життя невинно зростає, оптимальність інноваційної діяльності викладача по класу фортепіано повинна бути спрямована на те, щоб активізувати інтенсифікацію освітнього процесу та досягнути максимальної результативності з якнайменшими затратами сили й часу. З огляду на це, заслуговують уваги й поширення тільки ті інновації, які забезпечують оптимальний баланс між часом, затраченим на досягнення потрібного результату, та фізичними й розумовими зусиллями, використаними учнем-піаністом та педагогом.

Ефективність та доцільність педагогічної інновації визначається стійкістю досягнутих у процесі навчання результатів. Інноваційна діяльність педагога, яка не дає стійкого результату, є неоправданою. Будь-яке новаторство має бути спрямоване на те, щоб досягнути стійких позитивних показників, зокрема також у навчанні гри на фортепіано. Тому далеко не всі новинки слід розглядати з позиції інноваційної доцільності. Іноді буває й так, що корисна, на перший погляд, новаторська ідея на практиці не приносить позитивного результату. Саме тому необхідно кожен ідею апробувати, тобто перевірити на практичних індивідуальних заняттях, причому не один раз і не з одним учнем. Іноді перспективна ідея не демонструє тих результатів, що очікуються, а в процесі апробації стають очевидними її недоліки та визначаються шляхи, якими їх можна усунути. Кожна успішна педагогічна інновація повинна мати перспективу широкого застосування іншими педагогами, бути універсальною та придатною до втілення у навчальних музичних закладах різних типів та видів. При впровадженні педагогічних інновацій необхідно звернути увагу на те, чи відповідають вони усім необхідним критеріям, чи пройшли апробацію, продемонструвавши при цьому певні позитивні результати.

В основі сучасного навчання актуалізується живе спілкування та взаємодія учнів з викладачами на рівноправних партнерських засадах. Інтерактивне навчання як спеціальна форма організації пізнавальної активності має на меті створення комфортних умов навчання, коли кожна особистість відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність.

Серед найбільш поширених та результативних методів інтерактивного музичного навчання є: метод узагальнення, метод інтерпретації творів музичного мистецтва, метод співпереживання, метод емоційного впливу тощо. Ці методи інтерактивного навчання вважаються особливо ефективними й такими, що з успіхом можуть використовуватися на уроках музичного мистецтва, зокрема й фортепіанного [1].

Активна робота викладача по класу фортепіано щодо формування новаторського досвіду передбачає наявність інноваційного середовища, відсутність якого негативним чином відображається на методичній діяльності. Недостатня поінформованість та брак інформації про передові надбання інших педагогів-піаністів приводить до методичної невідповідності. У цьому питанні важливу роль відіграє самоосвіта, постійна робота над удосконаленням власної педагогічної майстерності та підвищенні фахового рівня, знайомство з новинками наукового і методичного плану, відвідування різноманітних зустрічей, майстеркласів, концертів, творчих лабораторій досвідчених фахівців тощо.

Сприятливе інноваційне середовище допомагає ламати стереотипи та консервативний опір інших, застосовувати на практиці нові інтерактивні методи навчання, цікаві форми роботи. І хай навіть можливі помилки, а інновації не завжди приносять позитивний результат, важливо експериментувати, шукати нові шляхи вирішення існуючих проблем. Саме тоді з часом можливо сформується коло нових підходів до процесу викладання гри на фортепіано.

Позитивне інноваційне середовище, при якому педагог отримує підтримку своїй експериментаторській роботі, а колектив не боїться експериментувати та створювати нові методики, властиве інноваційним закладам освіти. Це такі музичні заклади, викладачі яких спільно з учнями апробують передові педагогічні надбання, впроваджують нові підходи до навчання, новітні технології, теорії та творчі ідеї.

У сучасному освітньому просторі виділяють наступні інноваційні заклади освіти: реактивні (приспособлені); активні; активно-адаптовані; часткові; системні [2, с. 53].

Однак основною проблемою у роботі часто є невідповідність інноваційних форм та методів викладання з існуючими навчальними планами та освітніми програмами. Разом з тим, викладачі намагаються максимально експериментувати. До цього спонукає й те, що заняття по класу фортепіано є індивідуальними, де існують більш сприятливі умови для того, щоб знайти максимально вдалий підхід до кожного учня, забезпечити розвиток його індивідуальних особливостей. Методи для досягнення поставленої мети педагог обирає для кожного учня окремо, шукаючи нові підходи та нові форми роботи. Ще одним стримуючим фактором «... є недосконалість методичної підготовки, яку педагог отримав на початку навчання, а методична література рекомендує вчителю тільки один шлях вирішення проблеми, позбавляючи його таким чином можливості варіативного, творчого її вирішення. Проте кращі педагоги зорієнтовані у своїй роботі на застосування творчих експериментів, на пошук інновацій, спрямованих на реалізацію тих сторін творчого обдарування учнів, що потребують подальшого розвитку» [3, с. 113].

Серед групи методів, що найбільше підходять для використання на заняттях гри на фортепіано: методи пояснення, розповіді, бесіди, наслідування або копіювання, музичного узагальнення, інтерпретації творів музичного мистецтва, ілюстрації фортепіанних творів, контрасту і зіставлення, спостереження за розвитком музичної дії, співпереживання та емоційного впливу, а також використання різноманітних комп'ютерних та цифрових технологій – таких, як програма «Soft Mozart», гра під фонограму «мінус», гра на цифровому піаніно з пошуком різноманітних тембрів та їх зіставлення, порівняння тощо.

У своїй фаховій діяльності педагоги-піаністи повинні активно впроваджувати інноваційні форми і методи роботи, не обмежуючи себе у професійній діяльності, по-своєму інтерпретуючи освітні програми, знаходячи

мудрий компроміс між виконанням освітніх програм та застосування педагогічних інновацій.

Часто новаторські ідеї виникають на межі синтезу педагогічного досвіду викладача, його інтуїції, набутої та переосмисленої інформації, що стосується результатів діяльності інших провідних фахівців у даній галузі. Інноваційна діяльність педагога може спиратися на раніше здійснені дослідження, на певні традиційні форми і методи роботи, але разом з тим вона повинна містити оригінальний, ніким раніше не використовуваний компонент.

Особистісно-орієнтований підхід педагога до навчання гри на фортепіано забезпечує повагу до особистості учня, розвиває індивідуальність та самостійність, допомагає у формуванні базових ігрових навиків. Піаніст у процесі такого навчання перетворюється з пасивного об'єкта на активного учасника процесу, вчиться творчо мислити, активно творити на уроках під керівництвом викладача [4]. Звичайно, що такий підхід вимагає значних затрат часу та зусиль на етапі підготовки до індивідуального заняття. Необхідно вміти виокремити основні завдання щодо розвитку музичних здібностей учня: підібрати відповідні інтерактивні вправи, забезпечити технічні умови застосування інноваційних технологій тощо. Тільки при серйозній підготовці до кожного фортепіанного заняття можна сподіватися на позитивний результат у застосуванні інтерактивних методів навчання [5]

Поряд з цим використання інтерактивних методів навчання ставить високі вимоги перед викладачем по класу фортепіано, який повинен досконало знати фортепіанний репертуарний мінімум, володіти на високому виконавському рівні музичним інструментом, мати розвинену творчу фантазію, володіти навиками планування уроку, вміти визначити час для проведення кожного виду завдань, вміти спрогнозувати ситуації, що можуть виникати у процесі використання інноваційних методів навчання та спрогнозувати можливі сценарії їх вирішення. Такі зміни передбачають переорієнтацію, де у центрі навчання повинні знаходитись учні, а не навчальний матеріал. При цьому навчально-виховний процес спрямовується перш за все на формування естетичних смаків та уподобань учнів-піаністів, на розвиток їх духовності,

удосконалення музичних здібностей, формування критичного відношення до творів мистецтва з умінням аналізувати побачене та почуте. Все це вимагає від сучасного викладача по класу фортепіано переходу до новітніх освітніх технологій, серед яких найбільш дієвим та ефективним є використання інтерактивних форм та методів музичного навчання.

Висновки. Особливістю індивідуальних занять є те, що вони вже по своїй суті є інтерактивними, тобто передбачають застосування евристичних навиків, уміння знаходити нові цікаві форми та методи роботи, щоб максимально відійти від дресури учня й навчити його самостійно ставити перед собою творчі завдання та шукати шляхи їх вирішення.

Використання інноваційних форм та методів у викладанні гри на фортепіано підвищує ефективність навчального процесу, стимулює пізнавальну активність учнів, підвищує рівень засвоєння нового репертуару тощо. Інноваційна діяльність викладача по класу фортепіано сприяє удосконаленню активізації уваги виконавців, підвищує рівень засвоєння нових знань, перетворює учня з пасивного спостерігача на активного учасника процесу творчості на фортепіанних заняттях.

Список літератури:

1. Черкасов В.Ф. Теорія і методика музичної освіти: навчальний посібник. Тернопіль: навчальна книга «Богдан», 2014. 472 с.
2. Формування готовності майбутніх вчителів до інноваційної діяльності: теорія і практика: Колективна монографія / Авт. кол.: О.І. Огієнко, Т.Г. Калюжна, Л.О. Мільто, , Ю.Л. Радченко, К.В. Котун. К., 2016. 258 с.
3. Жигаль З. Педагогічні інновації в теорії та практиці загального музичного виховання. *Молодь і ринок*. Дрогобич: Коло, 2006. С. 112–114.
4. Пантюк О. Інтерактивні вправи на уроках музичного мистецтва. *Мистецтво в школі*. 2010. № 10. С. 2–6.
5. Разон І.В. Новітні технології у процесі навчання гри на фортепіано. URL: https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/27851/